

100th anniversary of Prof. Dr. Hristo Spassov – a life devoted to stratigraphy and geology of Bulgaria

100 години от рождението на проф. д-р Христо Спасов – живот отдаден на стратиграфията и геологията на България

Hiana Boncheva, Valeri Sachanski, Iskra Lakova
Илияна Бончева, Валери Сачански, Искра Лакова

Геологически институт, БАН, 1113 София, Акад. Г. Бончев, бл. 24; E-mail: boncheva2005@yahoo.com

Христо Спасов е роден на 12.04.1920 г. в гр. Видин и напуска този свят на 18.12.2003 г. Навършват се 100 години от рождението на един от основателите на Геологическия институт на БАН, основоположник на стратиграфията на Палеозоя в България, автор на повече от 80 научни труда, редактор на списанието на БГД, библиограф на литературата по геология на България, архитект на настоящата секция по „Палеонтология, стратиграфия и седиментология“.

Христо Спасов се дипломира по специалност „Естествена история“ в Софийския университет през 1943 г. Участвал е в последния етап на Втората световна война, като с Първа Българска армия достига до Виена. Започва работа като учител по естествена история в Мъжката гимназия в гр. Видин. Той е един от първите учени в Геологическия институт на БАН от създаването му през 1947 г. Защитава кандидатска дисертация през 1962 г. и докторска дисертация – през 1972 г. От 1966 г. е професор и дългогодишен ръководител на секцията по стратиграфия в Геологическия институт.

Проф. Христо Спасов полага основите на стратиграфията на Палеозоя в България чрез регионално-стратиграфски, литостратиграфски, биостратиграфски и фащиални изследвания на седиментни скали с възраст от Ордовик до Карбон. Палеонтоложките му приноси са в областта на граптолитната таксономия в Силура в Свогенската антиклинала и девонските и долнокарбонски конодонти в Краището и в сондажите в Северна България. Той пръв установява Девонската система в България. Ерудицията му го пренася към стратиграфията на Палеозоя в съседни страни като Сърбия (тогава Югославия) и Румъния, където работи съвместно с учени от

неговата класа като Бранислав Крстич и Магдалена Йордан.

Много години и всеотдаен труд проф. Христо Спасов посвещава на редакторската работа в поредицата „Палеонтология, стратиграфия и литология“, редактор е на Трудове върху геологията на България – Серия стратиграфия и тектоника и Серия палеонтология, отговорен редактор на Списанието на Българското геологическо дружество.

В началото на 80-те години на миналия век Геологическият институт на БАН разполага с великолепни специалисти в областта на палеонтологията и стратиграфията, които са в разцвет на силата си и дават ценни и до днес научни приноси. Парадоксално, но именно по това време проф. Хр. Спасов, в качеството си на ръководител и администратор, провижда напред в бъдещето и осъзнава необходимостта от привличане на млади кадри. А когато намеренията са чисти,

и съдбата се отзовава позитивно – на обявените конкурси за докторанти (тогава аспиранти) се явяват много таланти и мотивирани кандидати, които гледат на бъдещата си работа в Геологическия институт като на призвание, чест и голям шанс. Така в рамките на около 15 години се застъпват две поколения учени в палеонтологията и стратиграфията, което превръща колегията в школа за израстване.

Проф. Спасов е автор на монографията „Фосилите на България“, том I – Палеозой (виж Литература). В последните години от трудовия си път, включително и като пенсионер, той съставя самостоятелно многотомната „Библиография на българската геоложка литература“ (излезли са от печат 5 тома). Дори и в днешното високотехнологично време на бърз достъп до научни публикации „Библиографията“ не е загубила своята стойност, тъй като включва по-стари и по-труднодостъпни статии.

Дисертацията на проф. Хр. Спасов за научната степен „доктор на геолого-минералогическите науки“ представлява пълен обзор на стратиграфията на Ордовика, Силура и Девона в България в три региона – Мизийската платформа, Свогенската антиклинала и Краището. Стратиграфската подялба на седиментните скали и определянето на възрастта по фосили са изцяло дело на автора. Още през 1972 г. в тази дисертация са отделени от автора „структурно-фациални зони“ като концепция за обяснение на значителните различия в седиментните скали, фаунистичните последователности и условията на образуване. Тази концепция съдържа в себе си ядрото на бъдещи интерпретации от по-късните автори в светлината на плейт-тектониката, събитийната стратиграфия и разчитането на палеоклиматичните предпоставки, които са закодирани в скалите, фосилите, фациесите и терените.

Проф. Спасов е бил член на Югославското геолошко дружество, на Немското геологическо дружество и на PANDER – асоциацията на конodontните палеонтолози. Кавалер е на редица ордени и медали, между които орден „Кирил и Методий“ – I степен.

Проф. Спасов проявяваше изключително усърдие, последователност и възискателност в научната си дейност, а в отношенията си с колегите беше достъпен, пряк и оставяше простор и свобода за творчеството дори и на най-младите си колеги.

Проф. Христо Спасов представляваше най-ранното поколение български геолози след Втората световна война в България. Сега от дистанцията на времето, онези години, когато бяхме аспиранти в Геологическия институт под негово ръководство, може да изглеждат като отделна епоха, но тя беше наситена с добросъвестност, научна дисциплина, любознателност и отдаденост на работата. Тази атмосфера беше създавана от основателите на Геологическия институт и през онези години бяха постигнати основополагащи резултати. И днес всяко ново докосване до палеозойската стратиграфия в България, било надграждане на направеното, обобщения или приложение на нови методи и концепции, ни връща към приносите на проф. Спасов.

Литература

- Спасов, Х. 1958. *Фосилите на България. Палеозой*. София, БАН, 91 с.
- Спасов, Х., С. Янев. 1966. Стратиграфия на палеозойските седименти в сондажите от Североизточна България. – *Изв. Геол. Инст., Сер. Стратигр. и литол.*, 15, 25–77.
- Спасов, Х. 1968. Ордовик, Силур, Девон, Карбон. – В: *Стратиграфия на България*. София, Народна просвета, 75–100.
- Спасов, Х. 1971. *Стратиграфия и корелация на Девона в България и съседните страни*. Докторска дисертация, София, 393 с.
- Спасов, Х. 1973. Стратиграфия на Девона в Югозападна България. – *Изв. Геол. инст., Сер. Стратигр. и литол.*, 22, 5–38.
- Спасов, Х. 1977. Библиография на статиите, отпечатани в Списание на Българското геологическо дружество през периода 1927–1977. – *Сп. Бълг. геол. д-во*, 2, 189–226.
- Спасов, Х., М. Станчева-Димитрова, Е. Събева. 1978. *Библиография на литературата по геология на България 1828–1924 г.* София, БАН, 514 с.
- Янев, С., Х. Спасов. 1985. Литостратиграфия на девонския флиш между Трън и Темелково. – *Палеонт., стратигр. и литол.*, 21, 82–86.
- Spassov, Ch. 1987. The Devonian System in Bulgaria. – In: Flugel, H. W., F. P. Sassi, P. Greccola (Eds.). *Pre-Variscan and Variscan Events in Alpine-Mediterranean Mountain Belts*, 435–444.